

اصفهان، مهد صنایع دستی اصیل ایرانی

اصفهان، زادگاه بیشتر هنرهای اصیل و سنتی ایرانی است. آثار هنرمندان اصفهانی شهرتی جهانی دارد به گونه ای که اغلب توریست ها، صنایع دستی منحصر بفرد اصفهان را به عنوان سوغات و یادگاری سفر خریداری می کنند.

اصفهان، یکی از توریستی ترین شهرهای ایران

اصفهان یا اِسْفَهان شهری باستانی در مرکز ایران است. این شهر مرکز استان اصفهان و نیز مرکز شهرستان اصفهان است. اصفهان سومین شهر پرجمعیت ایران است و پس از تهران و مشهد بوده و بیشترین آمار جذب گردشگران را پس از مشهد دارد.

معماری اصفهان، جذابیتی منحصر بفرد برای گردشگران

اصفهان پس از اسلام مدت ها پایتخت صفویان بود و آثار تاریخی زیادی از این عصر در دل اصفهان قرار دارد. سالانه میلیون ها گردشگر خارجی برای بازدید از جادوی معماری ایرانی به اصفهان می آیند و بیشترین میزان بازدید از این شهر در فصل بهار و ایام نوروز است. اقلیم شهر اصفهان در شمال و شرق از منطقه کویری تأثیر گرفته و در جنوب به جهت وجود کوه صفا از هوای خنک تری بهره مند است. آب و هوای اصفهان به طور کلی معتدل و خشک است و مقدار بارش باران و برف به نسبت متوسط دارد.

اصفهان، پایتخت فرهنگ و تمدن ایران

اصفهان در سال ۲۰۰۶ به عنوان پایتخت فرهنگی جهان اسلام و در سال ۱۳۸۸ به عنوان پایتخت فرهنگ و تمدن ایران اسلامی و همین طور به عنوان پایتخت صنعتی ایران بعد از تهران انتخاب شده است.

شهرت جهانی صنایع دستی اصفهانی ها

بیشتر هنرهای اصیل ایرانی مانند خانم کاری، میناکاری، مسگری، قلمکاری ریشه در خاک اصفهان دارد. آثار هنرمندان اصفهانی شهرتی جهانی دارد. اغلب توریست ها و جهانگردان، صنایع دستی منحصر بفرد اصفهان را به عنوان سوغات و یادگاری سفر خریداری می کنند.

در این مقاله تصمیم داریم صنایع دستی اصیل و سنتی اصفهان را برای شما همراهان عزیز معرفی نماییم. اگر به هنرهای دستی اصفهان علاقمند هستید با ما همراه باشید.

صنایع دستی اصیل اصفهان

خاتم کاری، هنر قدیمی ایرانی

خاتم کاری یکی از هنرهای اصیل و قدیمی می باشد که همواره در میان ایرانیان جایگاه خاصی داشته است. در این هنر سطح اشیای گوناگون با مثلث های کوچکی آراسته می شود. این مثلث ها طرح های گوناگونی دارند و همواره به صورت اشکال منظم هندسی طراحی می گردند. در کار خاتم نقش های هندسی از مثلث های سه پهلو (متساوی الاضلاع) تشکیل شده است که از عاج، استخوان، چوب و مفتول برنج ساخته می شوند. این اشکال و نقش ها با ضخامت دو میلی متر در سطح خارجی یا سطح داخلی و خارجی اشیای مختلف چسبانده می شوند تا محصول آماده ارائه گردد.

میناکاری، یادگار پنج هزار ساله در ایران

میناکاری یا میناسازی هنری پنج هزار ساله در ایران است که برای آراستن زیورآلات، اشیای تزئینی، درها و پنجره ها و ظروف از آن استفاده می شود. امروزه از این هنر بیشتر برای تزئین مس استفاده می کنند اما بر روی طلا و نقره نیز قابل انجام می باشد. از ترکیب اکسیدهای فلزات و چندگونه نمک در مجاورت حرارت ۷۵۰ تا ۸۵۰ درجه سانتی گراد، مینا شکل می گیرد و رنگ ها در طول زمان و براساس دما به وجود می آیند. محصولات این هنر در بسیاری از نقاط ایران تولید می شوند؛ اما اصفهان کانون تولید میناکاری ایران به شمار می رود و استادان برجسته ای در این زمینه را در خود جای داده است.

مسگری، کهن هنر اصیل ایرانی

مسگری یکی از صنایع دستی کهن ایران است که پیشینه آن حداقل به ۵۰۰۰ سال پیش می‌رسد و در طی آن ادوات مسی تولید می‌شود. اشیا و ظروف مسی دست ساز از زمان های دور در میان وسایل ایرانیان وجود داشته است. امروزه نیز بسیاری تمایل دارند غذای خود را در این ظروف طبخ کنند و یا اشیای مسی را برای تزئین محل زندگی خود به کار برند. مسگری در بسیاری از نقاط ایران رواج دارد و اصفهان از جمله مراکز عمده این هنر است.

قلم زنی، هنری اصیل با نقوشی خاص

یکی از پر رونق ترین رشته های صنایع دستی اصفهان قلم زنی است که محصولات نقره ای، مسی و برنجی را با نقوش خاصی می آراید. هنرمندان با ابزاری خاص و وارد کردن ضربات بر روی سطوح مختلف نقش گل و مرغ، اشعار زیبای فارسی و یا آیات و احادیث را حک می کنند تا زیبایی محصولات خود را به رخ بینندگان بکشند.

پارچه های سنتی اصفهان

در میان محصولاتی که در بازار به فروش می رسند محال است که چشمان به پارچه های زیبا نیفتد. پارچه هایی که دو نوع پارچه قلمکار و زرباف بیشتر در اصفهان یافت می شود.

پارچه های قلمکار، یادگار دوره صفویه

قلمکار سازی سابقه ای دیرینه در ایران دارد و دورهٔ پروونق آن از دوره صفویه آغاز شد و تا عصر قاجار ادامه یافت. این هنر شامل چاپ یا نقش زدن روی پارچه است که به چیت سازی نیز شهرت دارد. در این هنر با ابزاری خاص نقوشی همچون مناظر تاریخی، جانوران اهلی و وحشی، مینیاتور، شکارگاه های صنعتی، رام شگران و نوازندگان، گل و بوته و اسلیمی، تصاویر شعرا، زنجیره، کتیبه، زورخانه و ورزشگاه ها، داستان های کهن ادبیات فارسی، تصاویر عشاق ایرانی، کتیبه های مزین به اشعار به ویژه اشعار محتشم کاشانی، موضوعات و وقایع تاریخی، داستان های حماسی عاشورا را بر پارچه نقش می کنند. آنچه امروز در اصفهان به عنوان پارچه های قلمکار به فروش می رسد نقوشی از بته جقه را شامل می شود و کاربردهای مختلفی دارد.

پارچه های زرباف، با تار و پود ابریشمی

زرباف، زربفت یا زری بافی یکی از رشته های صنایع دستی است که در نتیجهٔ آن پارچه ای خاص تولید می شود. زرباف، پارچه ای ظریف و گران بهاست که تار آن از ابریشم خالص و پودهای آن ابریشم رنگی است. در این میان یکی از پودها باید از نخ گلابتون باشد که به صورت نقره ای و طلایی وجود دارد. زرباف را نفیس ترین و افسانه ای ترین پارچه ایرانی می دانند که در روزگار رونق و رواج خود شهرتی جهانی داشته است.

فیروزه کوبی، هنری رایج در اصفهان

فیروزه کوبی نام یکی از هنرهای رایج در اصفهان می باشد که هنرمندان معدودی به خلق آثار در آن مشغولند. استادکاران به وسیله این هنر جواهرات و ظروفی مانند بشقاب، لیوان، گلاب پاش و ... را با سنگ فیروزه آراسته می کنند. در این هنر قطعه های کوچک سنگ فیروزه به حالت موزاییکی بر سطح ظرف ها، زیورآلات و اشیای تزئینی می نشانند. این کار بر روی سطوح مسی، برنجی، نقره، ور شویی و یا برنزی انجام می گیرد.

منبت کاری، طرح های خاص نقش برجسته

در هنر منبت کاری طرح های خاصی به صورت نقش برجسته روی زمینه کار حک می شوند. این هنر بیشتر به صورت کنده کاری روی چوب انجام می گیرد و به صورت تابلو و اشیای تزئینی در بازار وجود دارد.

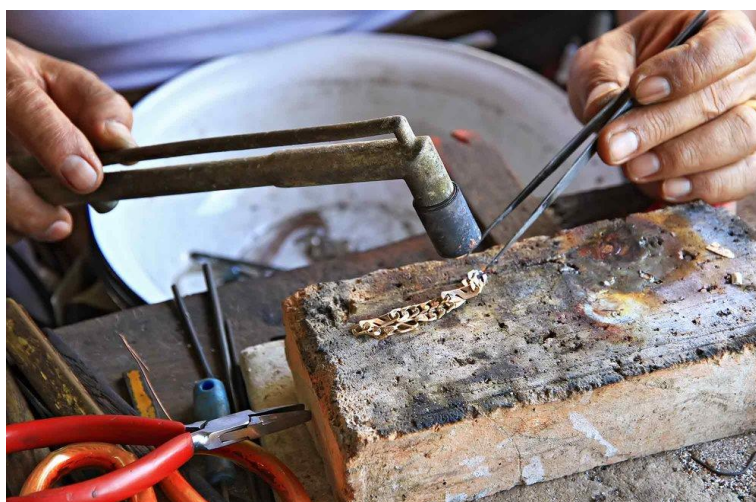
معرق کاری، یادگار دوره سلجوقیان

معرق کاری هنر ایجاد نقش بر روی چوب است که از دوربری و تلفیق چوب های رنگی و مصالح دیگر مثل فیبر، خاتم، فلز و صدف بر روی زمین های از چوب یا رنگ پلی استر انجام می شود. سابقه هنر معرق کاری به قرن ششم هجری و دوره سلجوقی باز می گردد. این هنر در آغاز برای تزئین سطح میز، بوفه و در به کار گرفته شد. تنها نقش های اسلیمی با ۵ رنگ چوب آبنوس، فوفل، گلابی، سنجد و توت مورد استفاده قرار گرفت. امروزه این هنر هنوز هم مورد توجه بسیاری از علاقه مندان است و استادکاران نیز به تولید محصولات آن اشتغال دارند.

طلاسازی، هنر اصیل و مهم اصفهان

در بازار اصفهان چشمتان به طلا فروشی هایی خواهد افتاد که زیورآلاتی بسیار زیبا و چشم نواز را به نمایش گذاشته اند. طلاسازی یکی از هنرهای مهم شهر اصفهان به شمار می رود و چندین کارگاه در این زمینه فعالیت می کنند. صنعت دیگری نیز وجود دارد که وابسته به طلا است و طلاکوبی روی فولاد نام دارد.

نقره و ملیله کاری، هنر پرتفردار اصفهانی

زیورآلات نقره نیز در اصفهان طرفداران خاص خود را دارند. در این میان هنر ملیله کاری با نقره نیز رواج بسیار دارد. این هنر محصول کار با مفتول های طلا، نقره و مسی است که با صرف وقت و دقت فوق العاده به صورتی کاملاً هنرمندانه بر روی قالب محصول موردنظر به صورت طرح های سنتی و طرح های اسلیمی در هم تنیده می شوند و به شکل ظروف و یا اشیای تزئینی در می آیند.

نگارگری، نقاشی باستانی - اسلامی ایرانی

نگارگری نوعی نقاشی باستانی-اسلامی است که یکی از هنرهای کمتر شناخته شده ایرانی به شمار می رود. این هنر که در آثاری از دوره های مختلف تاریخ اسلامی ایران دیده می شود امروزه در اصفهان نیز رواج دارد و هنرمندانی را به خود مشغول کرده است.

مینیاتور، نوعی نقاشی اصیل ایرانی

مینیاتور به نوعی نقاشی گفته می شود که از دیرباز در کشورمان وجود داشته است. این نوع نقاشی می توانید به صورت تابلوهای تزئینی به فروش برسد و یا در معماری آراستن دیوارها از آن استفاده می شود.

گیوه بافی و گیوه دوزی، هنر قدیمی ایرانی

گیوه یکی از پاپوش های سنتی و قدیمی ایران می باشد که جایگاه پررونق خود را از دست داده است. این پاپوش دوام زیادی دارد و به دلیل جنس خاص، باعث عبور جریان هوا می شود و به سلامت پا نیز کمک می کند. برای آنکه گیوه آماده شود ابتدا باید رویه آن را بیافند و سپس این رویه را به کفه ای چرمی بدوزند. در اصفهان هنوز هم برخی افراد به تولید این پاپوش مشغول هستند.

قلمدان سازی، صنعت پر رونق اصفهان

قلمدان، جعبه ای از جنس چوب، مقوا یا پایه ماشه است که برای نگهداری قلم های مخصوص خوشنویسی و ابزار کتابت کاربرد دارد. روی قلمدان با نقش های گوناگون از نقوش گیاهی و هندس و اشکال آدمیان، پرندگان و یا جانوران مزین می شود و به عنوان یکی از صنایع دستی مهم ایران به شمار می رود. در اصفهان ساخت قلمدان یا قلمدان سازی یکی از هنرها و صنایع پررونق است که بسیاری را به سوی خود می کشاند.

خوشنویسی، هنر کم نظیر اصفهان

در میان هنرهای کم نظیر اصفهان، خوشنویسی نیز به چشم می خورد. آثار این هنر معمولا در قاب های زیبایی قرار می گیرند تا شما آنها را تهیه و به عزیزانتان هدیه کنید و یا خانه های تان را با آنها زینت ببخشید.

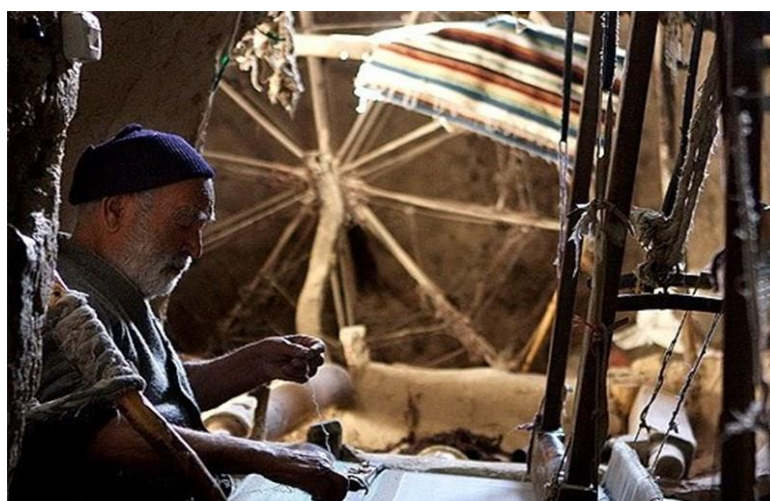
صحافی، صنعت قدیمی و اصیل اصفهان

اگر در میان وسایلتان، کتابی قدیمی است که بسیار دوستش دارید و نگران از بین رفتن آن هستید در سفر به اصفهان به صحافی این شهر مراجعه کنید. کتابتان را به بهترین شکل صحافی و تحویل می دهند. صحافی یکی از صنایع بسیار قدیمی در اصفهان است که هنوز جایگاه خودش را در میان مردم دارد.

عبابافی، هنر رایج در شهرستان نائین

عبابافی از صنایع دستی رایج در شهرستان نائین استان اصفهان به شمار می رود که از قدمت بسیاری برخوردار است. عباهای این شهرستان به رنگ های سرخ و خرمایی و با استفاده از پشم و کرک بافته می شوند.

سفال و سرامیک سازی، هنری با نقوش جذاب

سفال و سرامیک سازی در شهر اصفهان و نیز در شهرهای نطنز و شهرضا دیده می شود. شهرضا از مراکز مهم سفال سازی ایران به شمار می رود و محصولات آن خریداران بسیاری را به سوی خود می کشاند. نقش گل و بوته و ماهی در سفال های این شهر به چشم می خورند. برای رنگ کردن لعاب نیز از اکسیدهای فلزات آهن، مس و منگنز و کبالت استفاده می گردد. تولید سفال، سرامیک و کاشی در جای جای کشور به شیوه های گوناگون از جمله بهره گیری از چرخ سفالگری صورت می گیرد.

قالی بافی، یادگار اصیل دوره صفویه

اصفهان در دوره حکومت صفویان یکی از مراکز عمده قالیبافی محسوب می شد و تعداد زیادی کارگاه در آن وجود داشت. مهم ترین تولیدات قالی بافی این کارگاه ها قالی بود که از صنایع دستی مشهور آن زمان به شمار می رفت. در جریان حمله افغان ها تعداد بسیاری از هنرمندان و صنعتگران شغل خود را از دست دادند اما با گذشت زمان و در زمان قاجاریه قالی بافی اصفهان جانی تازه گرفت. امروزه شهر میمه یکی از مراکز مهم تولید قالی دستبافت در استان اصفهان می باشد.

گلابتون سازی، ترکیبی از طلا، نقره و ابریشم

هنر گلابتون سازی، تولید نوعی نخ از ترکیب طلا، نقره و ابریشم است که در رودوزی های سنتی، بافت پارچه های ابریشمی و زرباف، تهیه قالی ها و گیم های گران قیمت و تولید یراق مورد استفاده قرار می گیرد. این نخ در مرکز از جنس ابریشم می باشد و توسط یک نوار باریک از جنس طلا و نقره با روکش طلا به صورت مارپیچ وار و بسیار منظم روکش می شود.

رودوزی های سنتی با رنگ ها و قالب های متنوع

سکمه دوزی، قلاب دوزی، گلابتون دوزی، پولک دوزی و ... از جمله رودوزی های سنتی هستند که به وسیله آنها منسوجات را آراسته می کنند تا رنگی متفاوت پیدا کنند. این هنرها در قالب تابلوهای تزئینی، رومیزی، لباس و ... در بازار وجود دارند.

پوستین دوزی، هنری کاربردی در پوشش های زمستانی

پوستین یا لباس خز به پوششی زمستانی اطلاق می گردد که تمام یا قسمت عمده ای از آن مستقیماً از پوست حیوانات پشم دار تهیه شده باشد. در ایران افرادی به پوستین دوزی و نقش اندازی روی آن اشتغال دارند و به تولید انواع سجاده، پادری، دایره های کفشی، دستکش و ... می پردازند. برای این کار ابتدا پوست تازه گوسفندان پرپشم را به دباغخانه می برند و پس از آماده سازی مانند خیاط ها آنها را برش داده و به هم می دوزند تا محصول مورد نظر آماده شود.

قفل سازی، هنری به قدمت تاریخ ایران

در برخی نقاط اصفهان قفل سازی نیز انجام می شود. این صنعت ریشه در تاریخ ایران دارد و در همه ادوار تاریخی نشانی از آن دیده می شود. ایجاد نقوش بر روی قفل ها برای بخشیدن جلوه ای تازه به آنها نیز در این صنعت رایج می باشد.

در تنظیم این مقاله از منبع زیر استفاده شده است:

س. صداقت (۱۳۹۷)، ایران شناسی (جاذبه های اصفهان). تهران: انتشارات ۳۶۰ درجه

واژگان کلیدی: ایرانگردی، اصفهان، اِسپهان، پایتخت فرهنگ و تمدن ایران، توریست، گردشگر، جهانگردان، صنایع دستی، هنر ایرانی

صفحه آرایشی: الهه هدایتی

Isfahan, the cradle of original Iranian handicrafts